

Déjà vu

Ik moet beginnen met een bekentenis. Ik heb mijn dochters, die uitmuntende economen hadden kunnen worden, de afgelopen jaren dringend afgeraden om economie op het vwo te volgen. Je hebt meer aan natuurkunde en geschiedenis, vind ik. Management en organisatie (vroeger: Economie II of bedrijfseconomie) kan er nog steeds mee door, maar met het curriculum algemene economie doet Nederland de vwo'ers geen dienst. De universitaire economiebeoefening lijkt onvoldoende op datgene wat je op atheneum en gymnasium krijgt.

Ik ben, net als veel economen van mijn generatie, opgevoed met Heertjes De kern van de economie. Je kunt veel van 'De kern vinden' (bijvoorbeeld dat het te gedegen saai was), maar het was een redelijk goede introductie op datgene wat je te wachten stond als je economie wilde studeren. Ik wist dus waar ik destijds met gepaste tegenzin aan begon (het bleek uiteindelijk wel leuker dan ik had verwacht).

Wie tegenwoordig economie op het vwo kiest, mist die voorbereiding. Het vak is eerder algemeen vormend dan wetenschappelijk voorbereidend. De nieuwe tijd – net wat u zegt, maar het is erg jammer, want plezier in de economie komt door diepgang en het kunnen begrijpen van economische interdependenties omdat die uiteindelijk bepalen wat er met jou en je omgeving gebeurt.

De verwatering van het vak is onzinnig: omdat alfa's economie moeten kunnen kiezen, is het algemener en minder wiskundig gemaakt. Ik heb nog nooit gehoord dat we speling in de spelling moeten accepteren omdat beta's weinig taalgevoel hebben. Sommigen zijn overigens minder verontrust door deze ontwikkeling. Ze vinden het ook helemaal niet nodig om voor te bereiden op een wetenschappelijke studie economie, want maar één op de twintig leerlingen kiest het ook als studie. Dit roept natuurlijk de vraag op waarom we dan niet simpelweg leren dat de aarde plat is, dat er een homunculus in ons hoofd zit en dat licht een deeltje is (of een golf natuurlijk, maar niet allebei). Juist door de wetenschappelijk ambitie worden vakken uitdagend en nuttig voor leerlingen.

Wat ik het meest zou missen als ik nu weer voor de klas stond, is het ISLM-model. Dat is nog eens een krachtig didactisch instrument. Je kunt er alles mee illustreren rond de crisis en er de interactie tussen de goederenmarkt en de geldmarkt mee duidelijk maken. Je gaat met de klas van een identiteit, die ex

PETER VAN BERGEIJK

Hoogleraar bij het International Institute of Social Studies van de Erasmus Universiteit Rotterdam

post altijd waar is, naar gedrag waarbij plannen en realisaties verschillen. Je reist van partieel naar het inzicht van endogene terugkoppelingen. Het ISLM-model is de slagroom op de taart waarmee economie geïntroduceerd kan worden.

Het ISLM-model is, denk ik, vooral overboord gezet omdat het keynesiaans was, maar het kind is met het badwater weggegooid, want je hebt ISLM nodig om te kunnen duiden waarom het IMF bij het losbarsten van de Grote Recessie deed wat ze deed (adviseren de fiscale en monetaire teugels te vieren). Nog niet zo lang geleden was dat vloeken in de kerk. Wie wil begrijpen waarom overheidsbestedingen een groot effect hebben wanneer de rentestand laag is, is goed geholpen met een horizontale

LM-curve als weergave van de liquiditeitsval. Nog niet zo lang geleden werd die liquiditeitsval ook door keynesiaans georiënteerde auteurs als een zuiver theoretisch concept gezien; maar de beleidsrentes van bijna nul procent laten zien dat het meer was dan een *debating trick* van Keynes.

De belangrijkste rol van het ISLM-model is dat de geschiedenis ervan zo prima laat zien dat een theorie niet waar is of onwaar, maar geschikt of irrelevant, afhankelijk van condities van tijd en plaats. De jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw kan men begrijpen en analyseren met het model. In de jaren zeventig gaat het fout: het is de periode van stagflatie met onderbesteding (werkloosheid) en inflatie. Maar het monetaire gezichtspunt past ook prima in het model: hoe zuiverder in de monetaristische leer, des te steiler loopt de LM-curve. Misschien is het model ook wel uitgedreven omdat het onvoldoende micro-economisch onderbouwd is. Maar dat is nu juist iets dat we aan het universitaire onderwijs kunnen overlaten.

Ik hoop dat het economieonderwijs weer gaat voorbereiden: op de wetenschap en op de problemen van de komende generatie.